

Ministarstvo finansija Crne Gore hitno da objavi podatke o javnom dugu i deficitu u skladu s evropskim pravilima

U martu 2025. godine navršava se tačno 10 godina otkako je Vlada Crne Gore usvojila Strategiju za implementaciju evropskih statističkih pravila u statistici javnih finansija. Iako je EU potrošila čitavu deceniju rada i ulaganja u razvoj ove statistike, Ministarstvo finansija i dalje je ne objavljuje, iako njome raspolaže.

Razlog se čini očiglednim –primjena ESA 2010 standarda značajno mijenja fiskalnu sliku Crne Gore, povećavajući prikazani procenat javnog duga i deficita u odnosu na BDP.

To bi pokazalo koliko je Crna Gora zaista udaljena od ispunjavanja Mاستrihtskih kriterijuma odnosno fiskalnih ograničenja EU da budžetski deficit ne smije biti veći od 3% BDP-a i javni dug od 60% BDP-a.

Evropska komisija godinama napominje da je bez validnih podataka o stanju državnih finansija, nemoguće zatvoriti pregovaračka poglavlja 18 (Statistika), 17 (Ekonomski kriterijumi) i 33 (Finansijske i budžetske odredbe).

Podsjetimo, od 2015. godine, kada je Ministarstvo finansija obećalo evropskim partnerima postepeno usklađivanje sa ESA 2010, promijenilo se mnogo toga: pet vlada, šest ministara finansija i pet glavnih pregovarača. Ipak, ekspertska-rukovodni kadar Ministarstva finansija, odgovoran za ovu oblast ostao je nepromjenjen. Čak neki od ključnih nosilaca ovog nezavršenog posla, napredovali su nakon 2020. godine. Međutim, fiskalna transparentnost nije napredovala zajedno s njima. Podaci o javnim finansijama, usklađeni s evropskim standardima, i dalje nijesu dostupni ni domaćoj javnosti, a ne mogu se naći ni na sajtu Eurostat-a.

Umjesto da završi započeti posao, Ministarstvo finansija pokušava da odgovornost prebaci na Upravu za statistiku (MONSTAT), iako ta institucija nema adekvatne resurse za obavljanje tako složenog zadatka. Prema posljednjem izvještaju Evropske komisije, MONSTAT-u nedostaje čak 40% potrebnih kadrova. U isto vrijeme, Ministarstvo finansija sprovodi izmjene zakonske regulative, ne s ciljem jačanja profesionalne nezavisnosti i stvaranja boljih uslova za rad MONSTAT-a, već kako bi formalno prebacilo svoj nezavršeni posao obrade i objave statistike javnih finansija na ovu već preopterećenu instituciju.

Ignorisanje evropskih pravila u prikazivanju stanja javnih finansija, ne predstavlja samo statistički, već finansijski i politički rizik.

Ne smijemo zaboraviti, da su prikrivanje stvarnog stanja javnih finansija i manipulacija statistikom doveli do finansijskog kolapsa u Grčkoj 2009. godine. Kada su tačni podaci konačno izašli na vidjelo, bilo je prekasno – povjerenje investitora se urušilo, a mjere štednje pogodile su najranjivije slojeve društva, ostavljajući dugoročne socio-ekonomske posljedice.

Gordana Radojević,

Izvršna direktorica Društva statističara i demografa Crne Gore (DSD)